

कक्षा – विद्यालंकारः (बी. ए. संस्कृत ऑनर्स) खण्डः - प्रथमवर्षम्

सेमेस्टर - प्रथमं सत्रम्, परीक्षा 2022

विषयः - संस्कृतम् प्रश्नपत्रम् - HSA-C111

विवरणम् - संस्कृत-साहित्यम् (पद्यकाव्यम्)

समयः - होरात्रयम्

पूर्णांकाः 70

प्रथमः खण्डः

सूचना- अस्मात् खण्डात् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। व्याख्यात्मक-अष्ट-प्रश्नेभ्यः क्रमशः द्वाभ्यां द्वाभ्यां एकस्य एकस्य उत्तरम् अपेक्षते। सर्वे समानाङ्काः।

05x06 = 30

1. अधस्तनश्लोकस्य सन्दर्भप्रसङ्गादिसमन्विता व्याख्या कार्या-
तदन्वये शुद्धिमति प्रसूतः शुद्धिमत्तरः ।
दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षीरनिधाविव ॥
2. अधस्तनश्लोकस्य सन्दर्भप्रसङ्गादिसमन्विता व्याख्या कार्या-
अथाभ्यर्च्य विधातारं प्रयतौ पुत्रकाम्यया ।
तौ दम्पती वसिष्ठस्य गुरोर्जग्मतुराश्रमम् ॥
3. अधस्तनश्लोकस्य सन्दर्भप्रसङ्गादिसमन्विता व्याख्या कार्या-
अतन्द्रिता सा स्वयमेव वृक्षकान्घटस्तनप्रसवणैर्व्यवर्धयत् ।
गुहोऽपि येषां प्रथमाप्तजन्मनां न पुत्रवात्सल्यम् अपाकरिष्यति ॥
4. अधस्तनश्लोकस्य सन्दर्भप्रसङ्गादिसमन्विता व्याख्या कार्या-
अथाजिनाषाढधरः प्रगल्भवाग्ज्वलन्निव ब्रह्ममयेन तेजसा ।
विवेश कश्चिज्जटिलस्तपोवनं शरीरबद्धः प्रथमाश्रमो यथा ॥
5. निम्नाङ्कितस्य श्लोकस्य सन्दर्भप्रसङ्गादिसहिता व्याख्या विधेया-
क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।
अतोऽर्हसि क्षन्तुम् असाधु साधु वा हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥
6. निम्नाङ्कितस्य श्लोकस्य सन्दर्भप्रसङ्गादिसहिता व्याख्या विधेया-
महौजसो मानधना धनार्चिता धनुर्भृतः संयति लब्धकीर्तयः ।
न संहतास्तस्य न भेदवृत्तयः प्रियाणि वाञ्छन्त्यसुभिः समीहितुम् ॥
7. निम्नाङ्कितस्य श्लोकस्य प्रसङ्गव्याकरणादिसहिता व्याख्या विधेया-
यदा किञ्चिज्ज्ञोऽहं द्विप इव मदान्धः समभवं
तदा सर्वज्ञोऽस्मीत्यभवदवलिप्तं मम मनः ।
यदा किञ्चित्किञ्चिद्बुधजनसकाशादवगतं
तदा मूर्खोऽस्मीति ज्वर इव मदो मे व्यपगतः ॥
8. निम्नाङ्कितस्य श्लोकस्य प्रसङ्गव्याकरणादिसहिता व्याख्या विधेया-
जातिर्यातु रसातलं गुणगणैस्तत्राप्यधो गम्यतां
शीलं शैलतटात्पतत्वभिजनः सन्दह्यतां वह्निना ।
शौर्ये वैरिणि वज्रं आशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं
येनैकेन विना गुणस्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ॥

9. कालिदासस्य काव्यशैलीवैचित्र्यं प्रतिपादयतु।
10. नीतिशतके सत्संगतिः कीदृशी अपेक्षिता? किञ्च तस्याः प्रयोजनम्? प्रतिपादयतु।

द्वितीयः खण्डः

सूचना- रुच्याणां केषाञ्चित् चतुर्णां प्रश्नानां विस्तृतोत्तराणि लेख्यानि। सर्वे समानाङ्काः।

10x4 = 40

11. रघुवंशमहाकाव्यगतप्रथमसर्गस्य कः सन्देशः स्पष्टीक्रियताम्।
12. पार्वत्याः तपः केन कारणेन? कीदृशञ्चासीत्? तस्य वैशिष्ट्यं स्वशब्देषु लिखतु।
13. किरातार्जुनीयमहाकाव्यकर्तुः परिचयं दत्त्वा एतत्काव्यस्य महत्त्वं वर्णयताम्।
14. श्रीहर्षकवेः काव्यवैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम्।
15. काव्यपरम्परायाम् अश्वघोषस्य किं स्थानम्? लिख्यताम्।
16. भर्तृहरिकवेः नीतिशतककाव्ये कीदृशस्य समाजस्य संकल्पना विद्यते? इति सप्रमाणं लिखतु।
17. गीतिकाव्येषु जयदेवकाव्यस्य महत्त्वं लेखनीयम्।
18. कालिदासस्य कृतिगत-प्रकृतिवर्णनमाश्रित्य लेखः लेखनीयः।